

Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi

Zeitschrift für Forschungen zur deutschen Sprache und Kultur
The Journal of German Language and Culture Research

Cilt 7 Sayı 2 Aralık 2025/ Volume 7 Issue 2 December 2025

Geliş Tarihi: 06.05.2025- Kabul Tarihi: 14.11.2025 /Submitted: 06.05.2025- Accepted: 14.11.2025

Doi: 10.55143/alkad.1692999

Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Medya Teknolojileri ve Kullanım Önerileri

New Media Technologies in Foreign Language Teaching and Recommendations for Their Use

Harun GÖÇERLER*

Öz

Bu çalışma, dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde yabancı dil öğretimi ve öğrenimi süreçlerine entegre edilen yeni medya araçlarını incelemeyi ve bu araçların somut kullanımına dair öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Sosyal bilimlerdeki kuramsal gelişmelerin ve bilgi iletişim teknolojilerindeki dönüşümlerin etkisiyle şekillenen dil eğitimi, zamanla davranışçı yaklaşımlardan yapılandırmacı modellere evrilmiştir. Bu çerçevede sesli kitaplar, podcastler, dijital sözlükler, dil öğrenme platformları, web uygulamaları ve yapay zekâ sohbet robotları gibi araçların, öğrenci merkezli ve çoklu duyuya hitap eden özellikleri sayesinde dil öğrenimini desteklediği vurgulanmaktadır. Çalışmada her bir araç için dinleme, konuşma, okuma, yazma ve kelime bilgisi gibi temel dil becerilerine yönelik çeşitli uygulama önerilerine yer verilmiştir. Ayrıca bu araçların, öğrenme sürecini mekândan ve zamandan bağımsız hâle getirerek bireyselleştirilmiş öğrenmeyi teşvik ettiği belirtilmiştir. Öğrenci motivasyonunu artırma, kültürel farkındalık kazandırma, işbirlikçi öğrenme ortamları yaratma ve öğretmenlere ders materyali üretiminde destek olma gibi katkıları da detaylandırılmıştır. Çalışma, odak ve amaç noktaları ekseninde yapılan ön alan yazın taramaları sonucunda elde edilmiş bilgilerden yola çıkılarak elde edilen veriler ışığında ortaya konan öneriler üzerine yapılandırılmıştır. Öğretmenlerin rehberliğinde bu araçların sınıf içi ve dışı etkinliklerde etkili biçimde kullanılması gerektiği vurgulanırken, çalışma, uygulamaya yönelik somut örnekler sunarak alan yazındaki teorik odaklı boşluklara pratik çözümler getirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar sözcükler: Medya araçları, Yabancı dil öğrenimi, Sohbet robotları, Dil öğrenme araçları, Podcast

* Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı. e-posta: hgocerler@nku.edu.tr., ORCID: 0000-0002-2394-3795

Abstract

This study investigates the integration of new media tools into foreign language teaching and learning in the context of rapid digitalization. Influenced by theoretical advancements in the social sciences and the transformative impact of information and communication technologies, language education has gradually shifted from behaviorist approaches to constructivist models. Within this framework, the use of audiobooks, podcasts, digital dictionaries, language learning platforms, web applications, and AI-powered chatbots is emphasized for their student-centered nature and multisensory appeal, which effectively support language acquisition. The study presents practical implementation strategies for each tool with a focus on developing core language skills, including listening, speaking, reading, writing, and vocabulary. Furthermore, it highlights how these tools facilitate personalized learning by enabling flexible, time- and place-independent access to resources. Additional benefits—such as increasing learner motivation, enhancing cultural awareness, fostering collaborative learning environments, and supporting teachers in instructional design—are also discussed in detail. The structure of the study is grounded in findings from a preliminary literature review conducted in line with established academic frameworks of focus and purpose. It underscores the importance of guided use of digital tools under the supervision of educators in both formal and informal learning environments. By offering concrete, practice-oriented examples, the study seeks to address the current gap in the literature, which often remains theoretical, by proposing applicable and pedagogically sound solutions.

Keywords: New media, Foreign language learning, Chatbots, Digital language learning, Podcasts

Giriş

Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi karakteri itibarıyla sürekli gelişip değişen ve çeşitli faktörlerin etkisinde kalarak dönüşüme uğrayan dinamik bir süreçtir. Bu dinamik sürecin sürekli yenilenmesini ve dönüşmesini ise sosyal ihtiyaçlar, dil öğrenen kişilerin psikolojik hazır bulunuşluk düzeyleri, eğitim sistemlerinde ortaya çıkan yenilikler ve ülkelerin eğitim politikalarında yapılan düzenlemeler olarak sıralamak mümkündür.

Söz konusu dil eğitimi olduğunda ise yukarıda anılan noktaların dünyada yaşanan gelişmelerden ayrı görülmesi mümkün değildir. Dil eğitiminde dünyada yaşanan gelişmelere genel hatları ile bakıldığında süreç içerisinde eğitim ilke ve yöntemlerini etkileyen iki faktörün önemli rol oynadığı görülür. Bunlardan birincisi sosyal bilimlerin alanında ortaya çıkan öğretim kuramlarının dil eğitimi alanına getirdiği yenilikler, diğeri ise bilgi iletişim teknolojilerinde ortaya çıkan yenilik ve hızlı dönüşümlerin kendini sınıf ortamlarında göstermeye başlamasıdır. Özellikle sosyal bilimlerin alanında 1940'lı yılların başında ortaya çıkan davranışçı kuramın etkisi altında geliştirilen Duy Konuş (Audio Lingual) yöntemi, o zamanlar kullanılan yöntemler arasında yenilikçi bir yöntem olarak öne çıkmaktaydı (Haghani & Sohrabi, 2007: 69). Duy Konuş yönteminde öğrenciler belli kalıp cümleleri sürekli dinleme ve tekrar etme yoluyla öğrenmekteydi. Bu yöntemin en önemli özelliklerinden biri dil eğitiminde teknoloji kullanımını şart koşan dil laboratuvarlarının ilk kez kullanılmaya başlanmasıdır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise teknolojik gelişmelerin yeni imkanlar sunmasıyla birlikte bu laboratuvarlarda slayt projektörleri kullanıma sunulmuş ve ardından dia film makineleri sıkça rağbet görmüştür (Heinze, 2003: 36).

1970'li yılların sonlarına gelindiğinde ise gerek maliyeti gerekse kullanımda ortaya çıkan sorunlar yüzünden dil laboratuvarlarının popülerliğinde bir düşüş yaşanmıştır. Dil laboratuvarlarından vazgeçilmeye başlanmasının bir diğer nedeni ise davranışçı kuramdan uzaklaşıp, bilişsel kuramın etkisiyle “Bilişsel İletişimsel Yöntem” olarak adlandırılan yeni bir dil öğretim yönteminin kullanılmaya başlanmasıdır. Bilişsel

İletişimsel Yöntemde öğrenciler dilin temel yapılarını mantık çerçevesinde öğrenip, öğrendikleri cümle türleri ve kelimeleri daha önce karşılaşmadıkları durumlara adapte etmeye çalışarak cümleler kurmaya çalışmaktaydı. Öğrencilerin, öğrendikleri dili robotik yapılar ile değil daha esnek ve günlük kullanım özellikleri ile kullanmalarının esas olduğu bu yöntemde destek olmak amacıyla bazı ülkelerde televizyon kanalları dahi kurulmuştur (Kartal, 2005). 80'li yılların ortalarından itibaren ise video sistemlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte dil sınıflarında konu temelli video filmler gösterilmeye başlanmıştır. 90'lı yıllarda kişisel bilgisayarların yaygınlaşması ve ardından internete erişimin hızla artması sayesinde bireysel dil öğrenme imkanlarının da kendini göstermeye başladığı görülmektedir. Özellikle konu açıklamalı öğretim kitaplarına eşlik eden CD'lerin bulunduğu dil öğretim setlerinin hızla yaygınlaştığı bilinmektedir.

Yabancı dil öğretiminde ses, görüntü ve metin bütünlüğünün sağlanmasını mümkün kılan multimedya teknolojilerinin hızla yaygınlaşması artık bilgisayarların dil öğretiminin vazgeçilmez birer parçası olmasına yol açmış ve böylece "Bilgisayar Destekli Öğretim" [Computer Assisted Language Learning (CALL)] kavramı ortaya çıkmıştır. Tüm bu gelişmelere paralel olarak zamanla Yapılandırmacı Yaklaşım temelinde görev odaklı (task based) öğrenme yöntemleri ön plana çıkmıştır. 2000'li yılların ortalarından itibaren ise akıllı telefon ve tablet bilgisayarların kullanımının yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte Bilgisayar Destekli Dil Öğretimi'nden, Bilgisayar Destekli Dil Öğrenimi'ne hızlı bir geçiş gerçekleşmiştir. Bu geçiş kaçınılmaz olarak Cep Telefonu Destekli Dil Öğrenimi'ne de [Mobile Phone Assisted Language Learning (MALL)] kapı aralamış ve sonuç itibarıyla günümüzde akıllı telefonlarda kullanılan binlerce uygulama (Applikation) dil öğrenim süreçlerinde farklı dil yetilerinin desteklenip geliştirilmesi amacı ile öğrenciler tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı da dil öğretim-öğrenim süreçlerinde günümüzde kullanılmakta olan sesli kitaplar, dil öğrenim platformları, akıllı telefon uygulamaları, dijital sözlükler, podcastlar ve yapay zekâ botlarının dil öğretimi-öğreniminde kullanımı konusunda önerilerde bulunmaktır.

Yöntem

Bu çalışmada Cooper'ın (bkz. 1988: 104-126) alan yazın taramaları sınıflandırmasında yer alan odak ve amaç noktaları ekseninde bir ön alan yazın taraması yapılarak elde edilmiş bilgilerden yola çıkılarak dil öğrenimi-öğretimi konusunda önerilerde bulunulacaktır. Akademik çalışmalardan elde edilen sonuçlardan hareketle araştırma sorunu özelinde eksik görülen noktalara değinilecektir. Çalışmanın her bir bölümünde ele alınan medya araçları ekseninde dil öğrenenler ve öğreticilerine medya teknolojileri bağlamında dil öğretimi süreçlerine yönelik öneriler sunularak gerekli noktalarda tartışma yapılacaktır.

Araştırma Sorunsalı

Günümüzde özellikle Z-Kuşağı olarak tanımlanan genç öğrencilerin multimedya teknolojileri ile iç içe olmaları ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları soru ve sorunlara dijital ortamda cevaplar aramaları göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu sebepten, onların söz konusu teknolojilerden dil öğrenim süreçlerinde de etkin şekilde faydalanmalarını sağlamak eğitimcilerin önde gelen görevlerinden biri haline gelmiştir. Dolayısıyla öncelikle eğitimcilerin dil eğitimi konusunda var olan son yenilikler ve imkanlar konusunda nasıl aydınlatılması gerektiği büyük önem arz etmektedir. Çalışma içerisinde yeri geldikçe bu noktaya da atıflarda bulunulacaktır.

Bu çalışmanın yapılmasına yol açan bir alt sorunsal ise birçok araştırmanın teorik temelde yapıp somut örneklerle yer verilmemesidir. Fakat bu çalışmada sesli kitaplar, podcastlar, dijital sözlükler, dil öğrenim

platformları, web siteleri ve web uygulamaları ile yapay zekâ sohbet robotları konusunda somut kullanım önerileri verilecektir. Ele alınan yeni medya araçlarının aynı zamanda dil öğrenim süreçlerinde hangi bağlamda kullanılabileceği konusu da çalışmanın somut temellere oturmasında önemli olarak görülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında bu konuda uygulama önerilerinin yapıldığı özgün açıklayıcı çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu çalışma kapsamında incelenen bilimsel çalışmalar genel itibari ile mobil uygulamalar ile çevrim içi dil öğrenme platformları hakkında kullanıcı görüşleri ya da ilgili mecraları tanıtıcı verilerden oluşmaktadır (Babacan, 2025; Borschke & Meyering, 2025; Caner, & Toker, 2017; Çetindağ & Arslan, 2021; DüNDAR & Kara, 2019; Erim & Bıyık, 2021; Göçerler & Asutay, 2016; Jazbec & Kacjan, 2016; Kuşçu, 2019; Oliveira, Sporn, Kliemann, Maden, 2020; Tahir, 2019; Shibata, 2020; Şendağ, Gedik, Teske, 2017; Travkina, 2007; Türel & Davudova, 2019; Türker, 2019; Winans, 2020).

Söz konusu uygulama ya da platformların derslerde ya da ders dışında dil öğreniminde ne şekilde kullanılabileceği konusunda örneklerle şekillendirilmiş çalışma sayısı oldukça az olsa da bunların arasında ülkemizde yapılan, podcastlerin Almanca öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik kullanımına dair sonuçları aktaran çalışma dikkate değerdir (Tahir, 2019).

Sesli Kitaplar ve Uygulama Önerileri

Yabancı dil öğretiminde sesli kitaplar, ders içi ve ders dışı aktivitelerde çeşitli amaçlar ve şekillerde somut olarak kullanılabilmektedir. Sesli kitapların hem yazılı içeriğe sahip olması hem de dinleme dosyalarıyla desteklenmesi, dil öğrenme sürecinde dinleme, okuma ve konuşma becerilerinin eş zamanlı olarak geliştirilmesine olanak tanır. Ayrıca, sesli kitaplar öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir. Söz konusu materyalin kullanımına dair bir takım uygulama önerilerine değinmek gerekirse aşağıdaki noktaların gerek öğretmenlere gerekse yabancı dil öğrencilerine farklı bakış açıları kazandıracağı düşünülmektedir.

- **Dinleme Anlama Çalışmaları:** Kitap içerisindeki bazı bölümler öğrencilere dinletilerek genel anlamı kavrama, belirli bilgileri yakalama veya çıkarım yapma gibi çeşitli dinleme görevleri verilebilir. Farklı aksanlara ve konuşma hızlarına maruz kalmak, dinleme becerisinin farklı yönlerini geliştirmeye yardımcı olacağı gibi bu tür çalışmaların öğrencinin belirli hızlarda yapılan konuşmalara adapte olma süresini de makul seviyeye ulaştıracığı düşünülmektedir.

- **Okuma Anlama ve Akıcılık Çalışmaları:** Sesli kitaplar, metin eşliğinde dinlenerek okuma anlama becerileri farklı duyu organlarına aynı anda hitap ederek desteklenebilir. Öğrenciler, dinlerken metni takip ederek kelime ve cümlelerin doğru telaffuzlarını ve vurgularını öğrenebilirler. Tekrar dinleme imkânı, kaçırılan veya zor anlaşılan bölümlerin tekrar edilmesini sağlar. Ayrıca, sesli kitaplarla yapılan dinleme ve okuma çalışmaları okumadaki akıcılığı teşvik eder.

- **Telaffuz ve Fonetik Çalışmaları:** Özellikle Almanca öğretimi bağlamında belirtildiği gibi, sesli kitaplar telaffuz ve fonetik becerilerinin geliştirilmesinde kullanılabilir. Öğrenciler, anadili konuşanların telaffuzlarını model alarak kendi telaffuzlarını düzeltebilirler. Metindeki prosodik özellikler (vurgu, tonlama, duraklama) analiz edilebilir ve her yaştan öğrencinin sesletim taklidi yapmasına da imkân tanıdığı için bu tür çalışmalar doğal konuşmaya yakın bir konuşma becerisi geliştirmede öğrenciye yardımcı olabilir. "Sessizce eşlik etme" veya "fısıltıyla eşlik etme" gibi alıştırma yapılabılırken, yüksek sesle taklit etme çalışmaları da sınıf içerisindeki sinerjinin artmasına katkıda bulabilir.

- Konuşma Becerilerini Geliştirme Aktiviteleri:

- Sesli kitaplardaki karakterlerin tanıtıldığı bölümler, öğrencilere kendi cümleleriyle monologlar oluşturarak karakterleri tanıtmaya veya karakterler hakkındaki ilk izlenimlerini aktarma fırsatı sunar. Bu çalışma türü, sözlü üretim becerilerini harekete geçirir ve öğrencinin konuşma becerisine yönelik olarak öz güven kazanmasını da destekleyebilir.

- Kitaplardaki diyaloglar, sınıf içinde karşılıklı konuşmalara dönüştürülerek canlandırma (role-play) aktiviteleri yapılabilir. Bu, öğrencilerin iletişimsel becerilerini ve spontane konuşma yeteneklerini geliştirir.

- Sesli kitaplardaki betimleyici resimler, öğrencilerden bu resimleri sözlü olarak betimlemelerini istemek için kullanılabilir. Olayların gelişimi hakkında fikir alışverişinde bulunulabilir. Hatta bu esnada yabancı dilde verilen komutlar ile yapay zekâ sistemlerinden de faydalanmak mümkündür.

- Hikayelerde geçen ülke bilgisi ve kültürel öğeler, öğrencilerden bu bilgiler ışığında sunumlar yapmalarını istemek için bir başlangıç noktası olabilir. Öğrenciler oluşturdukları posterler, hazırladıkları dijital görsel materyallerin tanıtımında bu öğelere değinebilir.

- Kelime ve Dilbilgisi Öğrenimi: Sesli kitaplar, kelimelerin bağlam içinde nasıl kullanıldığını göstererek kelime dağarcığının gelişmesine yardımcı olur. Bazı sesli kitaplarda kelime açıklamaları veya alıştırmalar bulunmaktadır. Metinler, dilbilgisi yapılarının doğal ortamlarda nasıl kullanıldığını göstererek dilbilgisi öğrenimini destekleyebilir. Bu konuda sınıf içerisinde öğretmen eşliğinde sesli metinler dinlenip cümle dizisinin sadece dinleme anlama becerisi çerçevesinde analiz edildiği çalışmalar ortaya konabilir.

Tüm bunların yanında sesli kitaplardan ders dışı aktivitelerde faydalanmak da mümkündür. Aşağıda bu konuda birkaç fikir sunulmuştur.

- Bireysel Dinleme ve Okuma: Öğrenciler, ders dışında istedikleri zaman ve yerde sesli kitapları dinleyebilir ve metinlerini okuyabildikleri için bu durum öğrenmeyi esnek hale getiren bir unsur olarak ele alınabilir. Bu durum öğrenme sürecinde esneklik sağladığı gibi öğrencilerin kendi öğrenme hızlarına göre ilerlemelerine olanak tanır. Özellikle mobil cihazlar üzerinden erişim kolaylığı olması, bu tür aktivitelerin yaygınlaşmasını destekler.

- Ek Materyal ve Tekrar İmkânı: Derslerde işlenen konularla ilgili sesli kitaplar, öğrencilere konuyu tekrar etme ve pekiştirme imkânı sunar. Özellikle sadece öğretmenin sunduğu pekiştirici materyallerle çalışmak istemeyen, daha özgün dil kullanım şekillerini de deneyimlemek isteyen öğrenciler için bu tür kitapların faydalı olabileceği düşünülmektedir. Özellikle dili hedef dilin konuşulduğu ülkede öğrenme fırsatı olmayan öğrenciler için anadili konuşanları dinlemek önemlidir. Bu noktada birçok teknolojik imkânın yanında sesli kitapların ulaşılabilirliği ve sundukları da göz ardı edilmemelidir.

- Okuma Alışkanlığı Kazandırma: İlgi çekici sesli kitaplar, öğrencilerin yabancı dilde okuma alışkanlığı kazanmalarına ve ders dışı okuma sürelerini artırmalarına yardımcı olabilir. Sesli kitapların sunduğu keyifli deneyim, okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirmeye katkıda bulunabilir. Yabancı dile görsel ve duyuşsal bağlamda maruz kalmak isteyen öğrenciler otonom bir öğrenme süreci içerisinde bu materyalden faydalanabilir.

- Blog ve Tartışma Ortamları: Türker'in (2019: 263) belirttiği gibi, sesli kitaplar bir blog platformu üzerinden paylaşılabılır ve öğrencilerin okudukları/dinledikleri içerik hakkında yorum yapmaları ve tartışmaları için bir ortam sağlanabilir. Bu şekilde bir çalışma ortamı okul dışı iletişimi ve etkileşimi teşvik edici olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, sesli kitaplar yabancı dil öğretiminde çeşitli amaçlara hizmet eden çok yönlü araçlar olmalarıyla öne çıkmaktadır. Dinleme, okuma, konuşma, kelime ve dilbilgisi becerilerini geliştirmekten öğrenci motivasyonunu artırmaya ve okuma alışkanlığı kazandırmaya kadar pek çok alanda dersi ve dil öğrenme sürecini destekleyici bir şekilde kullanılabilirler.

Podcast Kullanımı ve Uygulama Önerileri

Yabancı dil öğretiminde teknoloji entegrasyonunun, öğrenme süreçlerini zenginleştirme ve öğrenci katılımını artırma potansiyeli sunduğu gerçeğinden yola çıkarak ses yayınlarının (podcast), dil öğrenenlere özgün materyallerle etkileşim kurma, dinleme becerilerini geliştirme ve öğrenmeyi zamandan ve mekândan bağımsız hale getirme imkânı sunan yenilikçi bir araç olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Makalenin bu bölümünde, yabancı dil öğretiminde podcast kullanımına odaklanan somut öneriler sunulmaktadır.

Dil eğitiminde öğrencilerin özellikleri ve dili üretim boyutunda kullanabilme özellikleri ile öğretmenlerin mesleki özellikleri ve hedef dili derslerde kullanma sıklığı, dil eğitimi süreçlerinde hangi tür podcastin kullanılabileceği konusunda belirleyicidir (bkz.Yorgancı, 2021). Örneğin öğretmenler, öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerini geliştirmek amacıyla öğrenci yapımı podcast projelerini derslerine entegre edebilirler. Bu süreç, öğrencilerin hedef dilde yaratıcılıklarını kullanmalarına, işbirlikçi çalışmalar yapmalarına ve öz yeterliliklerini artırmalarına olanak tanır. Ayrıca, bireysel ve grupta yapılan podcast örneklerine derslerde yer verilmesi, öğrencilere bu tür projeleri nasıl uygulamaları gerektiği konusunda pratik fikirler sunabilir.

Ayrıca mobil-yoğun-podcast dinlemenin yabancı dilde dinleme, konuşma ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi olduğu da akademik çalışmalardan anlaşılmaktadır (bkz. Şendağ, v.d. 2017). Çalışmada dikkat ve motivasyonun mobil-yoğun dinleme etkinliklerindeki önemi vurgulanmaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin podcast seçiminde öğrencilerin ilgi alanlarını dikkate almaları ve dinleme etkinliklerini daha ilgi çekici hale getirecek farklı konu başlıkları kullanmaları önermek yanlış olmaz. Ayrıca, podcastlerdeki konuşma hızının ve ses tonunun öğrenci dikkatini etkileyebileceği göz önünde bulundurulduğunda bu tür çalışmalar yapılmadan önce öğrencilere dinleme yardımcılarının (podcast metinleri, kelime açıklamaları vb.) sunulmasında fayda görülebilir. Derse bu şekilde ön bilgi ile gelen öğrencinin odak noktası dinleme metni olacağından, dinleme-anlama stratejilerinin uygulanmasına daha fazla zaman ayırma imkânı doğacaktır. Bu doğrultuda, öğretmenler, podcastlerle birlikte metinleri veya önemli kelime ve ifadelerin listelerini öğrencilere sunarak anlama süreçlerini destekleyebilirler. Tekrarlı dinlemenin dikkat ve motivasyon üzerindeki etkileri de dikkate alınarak, öğrencilere tekrar sayısını kendilerinin belirleyebileceği veya farklı seslerde ve hızlarda benzer içerikleri dinleyebilecekleri esnek öğrenme ortamları sunulabilir, hatta podcast dinleme listeleri hazırlanıp önerilebilir.

Örneğin Almanca öğretiminde podcast kullanımının dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkilerini incelendiğinde internet üzerindeki zengin ve güncel podcast arşivlerinin ders materyali olarak kullanılabileceği ve bunun öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenme motivasyonlarını artırabileceğini gösteren çalışmalar da vardır (bkz. Tahir, 2019). Öğretmenler, ders kitaplarındaki konuya özel olarak hazırlanmış

yapay dinlemeler yerine, öğrencilerin ilgi alanlarına ve ders konularına paralel olarak seçilmiş özgün podcast dosyalarını derslerine uyarlayabilirler. Tüm bunların yanında dinleme öncesi, esnası ve sonrası etkinliklerin dinleme becerilerini geliştirmede ve dinleme-anlama stratejilerini pekiştirmede önemli rol oynadığı bilinmektedir. Bu nedenle, öğretmenler, podcast dinleme etkinliklerini uygun gördükleri şekilde aşamalara ayırarak öğrencilerin aktif dinleme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler.

Bu noktaya kadar anlatılanların ışığında podcastlerin aslında dil öğrenenlere gerçek dil kullanımına dair örnekler ve materyal sunduğu ve yapılandırmacı yaklaşımı desteklediği söylenebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin, podcastleri ders kitaplarına yardımcı kaynak olarak kullanmaları önerilir. Günümüzde mobil öğrenmenin yaygınlaşmasıyla birlikte diğer medya araçlarından ve ürünlerinden olduğu gibi podcast kullanımının da bir başvuru noktası olması önemlidir. Her ne kadar podcastlerin sadece dinleme becerisini geliştirmeye yönelik olarak kullanılabileceği görüşü genel kanı olarak öne çıksa da aynı zamanda telaffuz, sözcük dağarcığı ve diğer dil becerilerini de geliştirebileceğini ifade edilebilir. Ayrıca, podcastler aracılığıyla hedef dilin kültürüne ait unsurların da öğretilabileceğini belirtmekte fayda vardır. Öğretmenler, kendi dersleri için ek materyal olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde (CEFR) belirtilen tema ve kazanımları dikkate alarak podcast etkinlikleri tasarlayabilirler.

Bu anlatılanlar ışığında, dil öğretmenlerine yönelik somut kullanım önerileri şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrenci merkezli yaklaşımları desteklemek amacıyla CEFR'de belirtilen tema ve kazanımlarla uyumlu olacak şekilde oluşturulan öğrenci yapımı podcast projeleri derslere entegre edilmelidir.
- Mobil öğrenme imkanlarından faydalanılarak öğrencilerin istedikleri zaman ve yerde dinleme etkinlikleri yapmaları teşvik edilmeli ve podcastlere kolay erişimleri sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin ilgi alanlarına uygun, özgün ve güncel podcast materyalleri seçilerek öğrenme motivasyonları artırılmalıdır.
- Podcast dinleme etkinlikleri, dinleme öncesi, esnası ve sonrası aşamaları içeren yapılandırılmış bir şekilde uygulanmalıdır.
- Öğrencilerin anlama süreçlerini desteklemek amacıyla podcast metinleri veya önemli kelime ve ifadelerin listeleri sunulmalıdır.
- Podcastler aracılığıyla hedef kültüre ait unsurlar derslere entegre edilerek kültürel farkındalık artırılmalıdır.

Bu önerilerin uygulanmasıyla, yabancı dil derslerinde podcastler daha etkin bir şekilde kullanılarak öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesine ve öğrenme süreçlerinin zenginleştirilmesine katkı sağlanabilir.

Dijital Sözlük Kullanımı ve Uygulama Önerileri

Dil öğrenme süreçlerinde öğrencilerin en çok zorlandıkları alanlardan biri kelime dağarcığını geliştirmek ve öğrenilen kelimeleri uzun süreli bellekte tutabilmektir. Bu konuda yapılmış birçok akademik yayın bulunsa da özellikle medya çağı olarak adlandırabileceğimiz bu yüzyılda dijital sözlüklerin ders içi veya dışında etkin kullanımına dair bir takım somut önerileri göz ardı etmemek gerekir.

Gazi Üniversitesi'nde bulunan İngilizce hazırlık derslerinde kullanılan "Mobil Sözlük" isimli çevrimiçi sözlük programına, kare kodlar aracılığıyla mobil cihazlardan erişilerek ders kitabı ile bütünleşik bir şekilde

kullanımının incelendiği yüksek lisans tezi (bkz. Çelik, 2012) yeni nesil sözlüklerin ders içi ve dışında nasıl kullanılabileceği konusunda önemli ip uçları vermektedir. Mobil sözlüklerin derse entegre şekilde kullanımı kare kod uygulaması sayesinde hedef sözcüğe erişim zamanının kısalması, sözcüğün sadece anlamının değil aynı zamanda resminin ve cümle içinde kullanımının, eş ve zıt anlamlarının da birlikte verilmesi sayesinde gerek sözcüğün gerek bunun türevlerinin aktif öğrenme süreçlerine dahil edilmesini sağlamaktadır. Özellikle kare kodların kullanımı, ders kitabı ve çevrimiçi öğrenme materyali arasındaki uzamsal uzaklığı azaltarak mobil araçların ders içi aktivitelerde daha verimli kullanılmasını sağlayabilir.

Bunların yanında elektronik sözlük kullanımının öğrencilerin sözlük kullanmaya yönelik tutumlarını geleneksel öğretime göre daha olumlu etkilediğini düşünmek de yanlış bir tutum olmaz. Yabancı dil öğreniminde de benzer şekilde, dijital sözlüklerin kolay taşınabilirliği, hızlı erişim imkânı ve zengin içeriği öğrencilerin sözlük kullanımına karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu sözlükler günümüzde akıllı telefonlarda kullanım imkânı sunan uygulamalar halinde bulunmaktadır. Nitekim öğrencilerin kolaylık, hız ve daha fazla sözcüğe ulaşma gibi özellikleri nedeniyle dijital sözlükleri tercih ettiklerine dair alan yazında birçok araştırma bulunmaktadır. Yabancı dil öğrenenler için de bilinmeyen kelimelere hızlıca ulaşabilmek ve farklı anlamlarını, kullanımlarını görebilmek öğrenme motivasyonunu artıran bir özellik olarak öne çıkabilir. Özellikle Elektronik Görsel Sözlük (e-GS) olarak adlandırılan sözlükler sözcük anlamlarını eş, zıt, mecaz, terim anlamlıları ve eş seslileriyle birlikte bir kavram ağı üzerinde görselleştirebildiği için uzamsal zekâ türüne sahip olan öğrenciler için kalıcı öğrenmeyi destekleyen birtakım özelliklere sahiptir.

Kısaca özetlemek gerekirse;

- Basılı veya dijital yabancı dil ders kitaplarına kare kodlar veya hiperlinkler eklenerek öğrencilerin ilgili kelimelere ait dijital sözlük içeriklerine anında erişimi sağlanabilir.
- Dijital sözlükler, yabancı dil kelimelerinin anlamlarını yalnızca metinle değil, aynı zamanda resimler, ses kayıtları ve videolarla da destekleyerek farklı öğrenme stillerine hitap edebilir ve kelime öğrenimini daha etkili hale getirebilir.
- Yabancı dil sözlükleri, kelimeler arasındaki eş anlamlılık, zıt anlamlılık, kök ilişkisi gibi bağlantıları görsel olarak sunarak öğrencilerin kelime dağarcıklarını daha sistematik bir şekilde geliştirmelerine görsel olarak da yardımcı olabilir.
- Öğrencilerin ilgi alanlarına veya öğrenme seviyelerine göre özelleştirilmiş kelime listeleri ve öğrenme aktiviteleri sunan dijital sözlük uygulamaları geliştirilebilir. Hatta öğrencilerle birlikte derste işlenen ve günlük hayatta kullanım yönünden onların önemli bulduğu kelimelerden oluşan bir dijital sözlük oluşturma çalışması yapılabilir. Bu konuda internet dünyasında yapılacak çalışmalar ve yapay zekâ programlarından da destek alınabilir. Bu noktadaki amaç farklı dijital sözlüklerde zaten var olan kelimeleri yeniden başka bir sözlüğe entegre etmek değil, öğrencileri kelime öğrenme süreçlerinde birçok farklı kelimeyle çalışmaya maruz bırakmaktır.

Dolayısıyla dijital sözlükler öğrencilerin klasik sözlük kullanmak yerine ders öncesi hazırlık aşamasında aktif öğrenme sürecine dahil olması konusunda farklı kullanım imkanları sunması ile mekândan ve zamandan bağımsız kullanım imkânı sağlayan bir destek aracı olarak önerilebilir.

Dil Öğrenme Platformları ve Uygulama Önerileri

Dil öğrenme platformlarının akademisyenlere dil öğrenme ve öğretme süreçleri çerçevesinde pedagojik yaklaşımlardan kullanıcı deneyimlerine ve öğretmen görüşlerine kadar geniş bir yelpazede çalışma alanı sunması bu platformların öğrenciler tarafından tercih edilirliliği ile doğru orantılı olsa gerektir. Çünkü öğrencinin meyil etmediği ya da fayda görmediğini belirttiği hiçbir çalışma akademi çevrelerince uzun uzadıya tartışılmaya değer görülmez. Bu yüzden birçok akademik çalışmaya başlı başına konu olmuş olan dil öğrenme platformlarının dil öğrenme serüvenindeki rolü ve kullanım alanlarının bu çalışmanın da ele alınmaya değer noktalarından biri olması gerektiği düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle aşağıda web üzerinde yer alan dil öğrenme platformlarının hangi hedefler çerçevesinde somut olarak nasıl kullanılabileceği konusunda birtakım fikirler paylaşılacaktır.

Dijital platformlar, kelime öğrenimi, dil pratiği, dinleme, okuma, yazma ve hatta konuşma becerilerini geliştirmek için kullanılabilir. Busuu gibi dünya çapında popüler olmuş platformlar özellikle kelime dağarcığı ve yazma becerileri için faydalı bulunduğundan dolayı sadece Google Play üzerinden on milyondan fazla indirilme sayısına ulaşmıştır. Birçok platform, dil öğrenimini eğlenceli ve kolay hale getirmek için oyunlaştırma unsurları sunar. Başlı başına bu özelliğin bile öğrenenlerin motivasyonunu artırabileceği ve öğrenme sürecini daha ilgi çekici kılabilceği düşünülmektedir. Kétyi (2015) tarafından yapılan kapsamlı bir çalışmada, Busuu kullanan öğrencilerin motivasyonlarında artış gözlemlenmiş olması bahsi geçen platform hakkında yapılan birçok araştırmadan sadece bir tanesidir.

- Ses ve Telaffuz Desteği: Platformlar genellikle sesli materyaller aracılığıyla telaffuz pratiği imkânı sunar. Bu, özellikle dilin fonetik yapısını öğrenmek ve doğru telaffuzu benimsemek isteyen öğrenciler için önemlidir. Derslerde öğretmenler sadece basit internet bağlantısı ile bile birçok dil öğrenme platformuna bağlanıp öğrencilere ek bir materyal hazırlama gereği duymadan sadece sesletim konusuna odaklanarak zamandan tasarruf edebilir ve öğrencilerine daha fazla alıştırmaya yapabilmeye zamanı yaratmış olurlar.

- Esnek Öğrenme Ortamı Oluşturma: Öğrenenler, dijital platformları kullanarak kendi hızlarında ve kendi seçtikleri zamanlarda öğrenme esnekliğine sahip olurlar. Tabii ki bu konuda öğretici yönlendirmesi ve ön bilgilendirmesi olmadan il etapta öğrencilerin otonom hareket etmesi beklenemez. Malerba (2015), öğretmenlerin öncülüğünde yapılan bilgilendirmelerin akabinde yaptıkları çalışmalar neticesinde öğrenenlerin bu esnekliği özellikle takdir ettiklerini belirtmiştir.

- Sosyal Etkileşim ve Geri Bildirim: Duolingo, Live Mocha, Busuu benzeri platformlar, sosyal ağ özellikleri sunarak kullanıcıların birbirleriyle etkileşim kurmasına ve geri bildirimde bulunmasına olanak tanıdığı için öğrenenlerin hedef dili gerçek bildirişim ortamında da kullanmasına fırsat sunmaktadır. Bu öğrenenlerin hedef dile sınıf dışında da maruz kalmalarını sağlamak adına bu platformları kullanmaları dil öğreticileri tarafından özendirilmeli, öğrenenler ara ara örneklerle cesaretlendirilmelidir. Çünkü etkileşim, dilin gerçek kullanımını görme ve farklı kullanım tarzları hakkında bilgi edinme fırsatı sunar.

- Geniş İçerik ve Konu Seçeneği: Platformlar genellikle çeşitli konular ve seviyelere uygun dersler sunduğu için aslen öğreticilerin web ortamında yer alan milyonlarca materyal arasında kaybolmaması ve söz konusu içeriklerden uygun gördüklerini kendi derslerine ek olarak adapte etmesi adına bir şans olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca birçok dil öğrenme platformunun öğrenme üniteleri, belirli konuların önemli kelime ve ifadelerini içerir. Bir başka deyişle bu platformların çoğu tematik kelime bölümlerinden ileri düzey dilbilgisi konularına, hatta kelime alıştırmalarına kadar geniş bir yelpaze sunar. Dolayısıyla hem

öğreticiler hem de öğrenciler için hazır bir paket içerik sunulduğu için özellikle öğrenenlerin tek yapması gereken sadece konu içeriğine odaklanıp öğrenme sürecine aktif katılım sağlamaktır.

- **Öğretmenler İçin Kaynak ve Araç:** Yukarıda da kısaca belirtildiği üzere öğretmenler, dijital platformlardaki video, oyun ve etkileşimli içerikleri ek ders materyali olarak derslerine adapte edip kullanabilirler. Bu platformlarda yer alan farklı türlerdeki kaynaklar çeşitlilik açısından dersin renklenmesine katkı sunacağı için ders ortamını hareketlendirmesi ve öğrencilerin ilgisini çekmesi beklenir.

- **Seviye Belirleme ve Takip:** Birçok platform, öğrencinin seviyesini belirlemek için kendine has sınavlar sunarak öğrenme ilerlemesini takip etme imkânı sağlar ve otonom öğrenmeyi teşvik eder. Böylece öğrenenlerin kendi gelişimlerini görmelerine ve öğrenme hedeflerini belirlemelerine yardımcı olabilir. Dolayısıyla öğrencilerin ders dışı bir aktivite olarak kullandıkları dil öğrenme platformları sayesinde dijital dönütler alma imkanları olduğu gibi platformların sağladığı öğrenme istatistiği hizmetleri sayesinde kendi öğrenme süreçlerini yönetme kabiliyetleri de artar.

Tüm bunlara rağmen dil öğrenme platformlardaki görevlerin bazen çok kolay ve tekrarlayıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalı ve bu platformların başlangıçta öğretmen danışmanlığında kullanılması önerilir. Nitekim Malerba (2015), öğrenenlerin bu platformları bırakma nedenlerinden birinin sınırlı sayıda aktivite türü ve gereksiz derecede fazla tekrar sunmaları olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden periyodik aralıklarla güncellenen ve kullanıcı deneyimlerinden dersler çıkaran platformların tercih edilmesi tavsiye edilir. Sonuç olarak, web üzerindeki dil öğrenim platformları, dil öğretme ve öğrenme süreçlerini zenginleştiren ve çeşitlendiren önemli araçlardır. Öğrenenlere esneklik, motivasyon ve sosyal etkileşim imkânı sunarken, öğretmenlere de çeşitli materyaller ve yöntemler deneme fırsatı verirler. Ancak, platformların pedagojik yaklaşımları, içerik çeşitliliği ve kullanım kolaylığı gibi faktörlerin dikkate alınması ve öğrenme hedeflerine uygun platformların öğretmenlerce seçilip tavsiye edilmesi önemlidir. Ayrıca, öğretmenlerin dijital platformlar hakkındaki bilgi düzeylerinin artırılması ve sınıfların teknolojik altyapısının iyileştirilmesi, bu araçlardan daha etkin bir şekilde yararlanmayı sağlayacaktır.

Web Siteleri ve Web Uygulamalarına Örnekler

Yabancı dil öğrenmede günümüzde geline son noktalardan biri de sadece dil öğrenme üzerine kurgulanmış web siteleri ve web uygulamalarıdır. Çalışmanın bu bölümünde kapsamlı bir araştırma sonucunda dünya çapında kullanım oranları dolayısıyla en çok tanınan birçok web sitesi ve uygulaması sundukları hizmetler bağlamında tanıtılacak ve ardından bunların dil öğretim kuram, yöntem ve metotlarıyla ilişkisi genel çerçevede açıklanacaktır.

Tanıtılacak olan siteler ve uygulamaları tek tek paragraflar halinde açıklamak bu çalışma çerçevesinde mümkün görünmediği için tablolastırma yöntemine başvurulmuştur.

Tablo 1*Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılabilecek Bazı Web Siteleri ve Uygulamalar*

Uygulama / Web Sitesi	Açıklama
BeFunky	Bir resim düzenleme uygulamasıdır. Filtreler, kırpma, kolaj oluşturma ve paylaşma imkânı sunar. Metinlerdeki betimlemeleri görselleştirme amaçlı kullanılabilir.
Canva	Hazır şablonlarla albüm, sosyal medya gönderisi, sunum, poster ve davetiye ve dergi tasarlamaya olanak tanır.
CamScanner	Belgeleri fotoğraflayarak tarar ve PDF olarak kaydeder. Fazlalıkları temizleme özelliği vardır. Yabancı dilde hazırlanan dergilerin oluşturma aşamalarında kullanılabilen özelliklere sahiptir.
ClassDojo	Sanal sınıf yönetim aracıdır. Öğretmenler öğrencilere yabancı dil kullanımı konusunda olumlu veya geliştirilmesi gereken davranış puanları verebilir. Velilerle paylaşım yapılabilir.
Explain Everything	Flipped Classroom modeli için kullanılan bir uygulamadır. iPad ile ders videoları hazırlamayı mümkün kılar.
Google Apps	Google Dokümanlar, Slaytlar, Formlar gibi uygulamaları kullanarak derslerde etkileşimli çalışmalar yapılmasını destekler. Ödev ve doküman paylaşımına imkân tanıyarak aynı doküman üzerinde eş zamanlı görev tamamlamayı mümkün hale getirir.
Zondle	Oyun temelli öğrenme platformudur. Öğrenciler öğretmenin verdiği görevleri oyun oynayarak tamamlar.
iMovie	iPad üzerinden video düzenleme ve kısa film oluşturma aracıdır. Resim ve müzik ekleme özellikleri sunar.
Kahoot	Quiz oluşturma ve öğrencilere anlık olarak uygulama imkânı sunan bir platformdur. Sorulara resim ve video eklenebilir.
Padlet	Bir dijital pano uygulamasıdır. Öğrenciler ve öğretmenler ortak içerik paylaşabilir, video ve yazı ekleyebilir.
Popplet	Zihin haritası oluşturma uygulamasıdır. Ders sonunda öğrencilerin kavradığı bilgileri analiz etmek için kullanılabilir. Dil dersleri için oldukça faydalıdır.
Powtoon	Animasyonlu sunumlar ve ders içeriği hazırlamak için kullanılan bir araçtır. Eğlenceli sunumlar oluşturmaya sağlar.
Scratch	Bir görsel programlama aracıdır. Hikâyeler, oyunlar ve çizgi filmler oluşturulabilir. Etkili kullanıldığında yabancı dil derslerinin monotonluktan uzak ve canlı geçmesini sağlar.
Screencastomatic	Ekran kaydı alarak video oluşturmaya mümkün kılar. Videolar YouTube HD, yerel bilgisayar veya Screencast-O-Matic sunucularında saklanabilir. Böylece

	öğrenciler sunumlarını dijital ortamda hazırlayıp okulda akıllı tahtaya yansıtarak yabancı dili gerçek ortamda kullanırken yaşadıkları stresi azaltma imkanına sahip olurlar.
ShowBie	iPad üzerinden sanal sınıf yönetimi sağlar. Quiz yapma, ödev verme ve geri bildirim özellikleri sunar.
Skitch	Resim düzenleme ve işaretleme uygulamasıdır. Görseller üzerine oklar ve notlar eklenebilir. Özellikle yabancı dil metin okuma anlama çalışmaları için idealdir.
Thinglink	Temelde sosyal paylaşım sitelerindeki kişi etiketlemeye benzer. Görsellere yazı, link, fotoğraf ve video eklemeye olanak tanır. Etiketleme yöntemiyle etkileşimli içerik oluşturulabilir. Dilin günlük kullanımının teşvik edildiği durumlara dair verilen ödevlerde kullanılabilir.
VoScreen	Kısa film ve dizi sahneleriyle İngilizce dinleme pratiği yapmayı sağlayan bir uygulama olarak tanınsa da Almanca gibi Avrupa dillerini öğrenme süreçlerinde de işe koşulabilir.
WordSalad	iPad üzerinden kelime bulutları oluşturmayı sağlar. Alternatif olarak Cloudart, Visual Poetry veya WordFoto da kullanılabilir. Sınıf içi kelime çalışmaları hazırlamada öğretmene destek olabilecek bir uygulamadır.

Bu tabloda genel hatları ile özetleyici bilgiler eşliğinde sunulan web sayfalarının ve uygulamaların en genel anlamda ortak özelliği resim, slayt ve video şeklinde materyalleri farklı özellikler çerçevesinde dil öğretimi süreçlerine dahil etmektir. Buradaki asıl hedef, öğrencilere eğlenceli, katılımcı odaklı ve renkli bir eğitim ortamı sağlayarak onları tek düze bir yabancı dil öğrenimine mahkûm olmaktan kurtarmaktır. Özellikle Almanca gibi dil bilgisi kurallarında istisnaların çokça var olduğu dillerin öğrenilmesinde iletişimin ön plana çıktığı, oyunların ve birlikte çalışarak birbirinden öğrenmenin değerinin anlaşılması gereken süreçlerde bunlara benzer uygulamaların işe koşulması öğrenci motivasyonu açısından da önemli görülmektedir. Ayrıca öğretmenin mesleki gelişimi açısından da birçok yeniliği bünyesinde barındıran bu site ve uygulamalar konusunda öğretmenlerin hizmet içi çalıştaylar ile beceri kazanması gerekmektedir.

Bu bakış açısıyla yukarıdaki tabloda yer alan uygulama ve web sayfalarının ortak özelliklerini beş kategori altında toplamak mümkün görünmektedir:

- Dijital içerik üretimi: Canva, Powtoon, iMovie gibi uygulamalar görsel ve video tabanlı içerik oluşturmayı sağlar. Bu durum öğrencilerin üretimsel dil becerilerini dijital paylaşım ortamlarında göstermeleri açısından önemli fırsatlar sunabilir. Ayrıca bu uygulamalar proje ödevleri ve konu bazlı portfolyo dokümanı hazırlama gibi çalışmalarda da kullanılabilir.

- Etkileşimli öğrenme: Kahoot, Zondle, ClassDojo gibi araçlar bir taraftan oyunlaştırma ve etkileşimli öğrenmeyi desteklerken diğer taraftan bu uygulamalar aracılığıyla sınıf içinde yapılacak yarışmalar sayesinde öğrenciler arasındaki rekabet ortamının oluşturulmasına da katkı sağlayabilir. Dolayısıyla öğrencilerin bilgilerini sınarken aynı zamanda bundan zevk almaları da sağlanmış olacaktır.

- İşbirlikçi çalışma: Google Apps, Padlet gibi platformlar, öğrencilerin ortak çalışmalar yapmasına olanak tanır. Örneğin yazma çalışmalarının grup ödevi olarak verildiği durumlarda zamandan ve mekândan bağımsız olarak ürün ortaya koyma sürecinde öğrencilere büyük kolaylık sağlanmış olur. Bir öğrencinin

sabah yazdığı bölümü yazmaya diğer bir öğrenci akşam vaktinde devam edebilir ya da yazılmış kısımda düzenlemeler yapabilir. Bu esnada iki öğrencinin yüz yüze görüşmesi de gerekmez. Oluşturulan ödev ise yine bulut ortamında öğretmenle paylaşılabilir.

- Özelleştirilebilir eğitim materyalleri: Explain Everything, Screencast-O-Matic gibi araçlar, öğretmenlerin kendi ders materyallerini hazırlamalarına yardımcı olur. Dolayısıyla Almanca öğretiminde, İngilizce ders materyallerindeki çeşitliliği görmek mümkün olmadığı için öğretmenlerin kendi yaratıcılıklarını kullanarak özgün materyaller ortaya koymaları öğrenciye görelilik ilkesine göre kendi materyalini oluşturmaya imkân sunmuş olur.

- Dil becerilerini geliştirme: VoScreen gibi uygulamalar dinleme becerilerini, Wordsalad gibi uygulamalar kelime bilgisini geliştirmeye yönelik işlevler sunar. Otantik örneklerden alınan kesitlerden hareketle dilin gerçek bildirişim ortamlarında kullanım şekillerine dair örnekler sunulabildiği için öğrencilerin öğrenme algılarını hareketlendirmek adına bu tür uygulamalardan faydalanılabilir.

Tüm bunların yanında bu tür uygulama ve web sayfalarından Almanca öğrenim ve öğretiminde faydalanılmasının da bir takım önemli nedenleri vardır. Dil becerilerinin gelişiminin desteklenmesi, görsel ve işitsel destekler sayesinde öğrenmenin kalıcı hale gelmesinin sağlanması, öğrenmede motive ettirici bir unsur olarak işe koşulmaları ve sınıf ortamından bağımsız bir öğrenme sürecinin desteklenmesi gibi noktalar bu nedenler arasında sayılabilir. Aşağıda bu noktalara da değinilmeye çalışılmıştır.

- Dil becerilerini destekleme özelliği: Özellikle kelime öğrenimi (Wordsalad), dinleme pratiği (VoScreen), yazılı ve sözlü anlatım becerileri (Padlet, Thinglink) için uygun uygulamalar olarak öne çıkmaktadır. Dil öğretmenlerinin ders planlarında bu gibi uygulamalara yer vermesi, sadece ders kitabı odaklı dil öğretmekten ziyade dört becerinin eşit gelişimine yönelik farklı otantik kaynaklardan da faydalandıklarının bir göstergesi olacaktır. Sonuç olarak öğrenciler ne kadar farklı kanallardan öğrenim girdisi edinirse dilin o kadar farklı kullanım alanlarını ve türlerini keşfetme imkanına sahip olacaklardır.

- Görsel ve işitsel destek sağlar: iMovie, Powtoon gibi araçlar, öğrencilerin hikâye anlatımı ve yaratıcı üretim yapmasına olanak tanır. Ders saatleri içerisinde ve sınıf ortamı dışında öğrencilerden beklenen dilsel üretim faaliyetleri öğrencilerin konuşma ve yazma gibi dilin kullanımına yönelik somut örnekleri sunmasına ve kendi ürünlerini bir gösterge faktörü olarak sunabilmesine imkân sağlayacaktır.

- Motivasyonu artırır: Kahoot, Zondle gibi oyunlaştırma temelli uygulamalar, öğrencilerin dil öğrenirken eğlenmesini sağlar. Bu uygulamalar genellikle ders öncesinde öğretmenlerin derse uygun şekilde oyun ve aktiviteler planlamasına olanak tanır. Dil derslerinde bu platformları kullanarak, her dersin sonunda öğrencilerin öğrendiklerini test edebilmesine ve eksik olduğu noktaları belirleyebilmeye hizmet eder. Özellikle kelime ve dil bilgisi testlerinde oyun ortamı oluşturan soru tipleri ile öğrenmenin zevkli hale getirilmesine destek verirler. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin sık sık tekrar yaparak öğrendikleri dil bilgilerini pekiştirmesi sağlanmış olur. Bu tür uygulamalarda öğrencileri küçük gruplara ayırarak takım bazlı öğrenme etkinlikleri oluşturulması takımların birbirleriyle yarışarak yabancı dil bilgilerini geliştirebilmesine destek verir.

- Bağımsız öğrenmeyi teşvik eder: Explain Everything ve Screencast-O-Matic gibi araçlarla öğrenciler, ders dışında da öğrenme süreçlerini destekleyebilir. Öğrenmenin sadece sınıf ortamı ile sınırlı olmadığı gerçeğinden yola çıkarak, öğrencilerin diledikleri zamanda ve diledikleri yerde Almanca öğrenmelerini teşvik etmek de öğretmenin başlıca görevleri içerisinde. Dolayısıyla bağımsız öğrenmeyi

teşvik edici özellikleri olan bu uygulamaların kullanım özelliklerine yönelik olarak derslerde sunumlar yapıp öğrencilerin alışkanlık kazanmaları veya benzer uygulamalar keşfetmeleri teşvik edilebilir.

Yukarıda aktarılan web siteleri ve uygulamaların özellikle dil öğretim kuram, yöntem ve metotlarıyla ilişkisine değinilecek olursa, aşağıdaki sunulan başlıklara uygun bir şekilde kategorize edilebilecekleri düşünülmektedir:

- İletişimsel Yöntem (Communicative Language Teaching- CLT)
- Görsel-İşitsel Yöntem (Audio-Visuell Method)
- Görev Temelli Dil Öğretimi (Task-Based Language Teaching- TBLT)
- Oyun Temelli Öğrenme (Game-Based Learning- GBL)
- Ters Yüz Edilmiş Sınıf (Flipped Classroom)

Sonuç olarak, bu web siteleri ve uygulamaların etkileşimli ve öğrenci merkezli dil öğretim metotlarına uygun olduğu, dil öğreniminde motivasyonu artırdığı, farklı öğrenme stillerine hitap ettiği ve öğrencilere gerçek dünya ile bağlantılı içerikler sunabildiği değerlendirilmektedir.

Yapay Zekâ Sohbet Robotları ve Uygulama Önerileri

Çalışmanın bu bölümünde Covid-19 pandemisi sonrasında eğitim dünyasında baskın bir şekilde tartışılmaya başlanan yapay zekâ sistemlerinin ve kişiselleştirilmiş eğitimin bir parçası olmaya aday olan sohbet botlarının yabancı dil eğitimi alanında en çok öne çıkan kullanım özellikleri ele alınacaktır.

Kuruca, vd. (2022; 102) ve Kuşaksız, vd. (2023) çalışmalarından yola çıkarak sohbet robotlarının, insanlarla metinler veya ses yoluyla etkileşime geçmek amacıyla tasarlanmış yazılım programları olduğu veya kullanıcı ile çoğunlukla bir senaryo üzerinden yazışırken cevaplar üreten yapay zekâ olarak adlandırılan yazılım sistemlerinin bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu olan, sohbet robotlarının desteği ile dil öğrenmekse dil öğrenme süreçlerinin planlı ve sistemli bir şekilde yönetilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Dolayısıyla bu robotların tasarımında da öğrencinin dil yeterliliği, yaşı, öğrenme stili ve bireysel farklılıklar dikkate alınarak öğrenciye uygun olarak tasarlanan içerikleri etkin kullanan sohbet robotlarına başvurulması yerinde olacaktır. Bu robotların bilgi alışverişi, problem çözme gibi sosyal amaca yönelik görevleri gerçekleştirmeye odaklanacak şekilde düzenlenmesi ve öğrencilerin sınıf dışında gündelik yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlara benzer örnekler sunabilmesi de dikkate alınması gereken bir diğer faktördür (Akkaya & Şengül, 2023: 2991).

Fryer ve Carpenter (bkz. 2006, 9-10) kaleme aldıkları çalışmada sohbet robotlarının öğretmenler için uygun birer öğretme asistanı olarak kullanılabileceğini dile getirerek aşağıdaki önerilere değinmiştir:

- Bu sohbet robotları her masada bilgisayar bulunan bir sınıfta öğrencilere konuşma pratikleri yapma şansı verir. Derse bir ara verilmesi amaçlanıyorsa, sınıf çalışmasına bağlı olmayan bir konu özelinde öğrencilere sohbet robotuyla sohbet etme zamanı tanınması ödül niteliğinde kullanılabilir.
- Sohbet robotlarının en pratik kullanımı olarak değerlendirilen bu özellik bilhassa yazılı çalışmaların değerlendirilmesinde etkili bir geri bildirim aracı olarak düşünülebilir. Bir dersin sonunda öğretmen, öğrencilerin yeni dil becerilerini tatbik etmeleri amacıyla 10-15 dakika ayırabilir. Bu, öğretmenin hedeflerine bağlı olarak ders kitabıyla ya da kitapsız yapılabilir. Böylece öğretmen yeni öğrettiği dil bilgisi

ve kelimeleri kullanmaları için öğrencilerin kaygı duymadan etkileşime geçebileceği bir ortam yaratmış olur.

- Örneğin Jabberwacky gibi bir robota aboneliği olan bir öğretmen, öğrencinin sohbet robotu ile konuşmalarını takip edebilir ve bu sayede nasıl ilerledikleri, ne tür bir konuda yardıma ihtiyaç duydukları ve belki de en önemlisi, dil ve derste işlenen konular hakkında ne tür bilgi edinmek istedikleri hakkında bir fikir edinebilir.

- Sohbet robotları metni sese dönüştürme konusunda farklı derecelerde beceriye sahiptir. Bu özelliğe sahip uygulamalar ücretli olsa da fayda zarar ilişkisi içerisinde değerlendirildiğinde tercih edilebilirlik oranı olumlu olarak ön plana çıkmaktadır. Örneğin Jabberwacky isimli sohbet robotu, bilgisayarın halihazırda mevcut olan metinden sese işlevini kullanarak yeterli dil düzeyinde ses üretebilmektedir. Bu seçeneği açmak, aynı anda hem okuyup hem de dinleyebildikleri için yeni başlayan öğrenciler için dili kullanma deneyimini daha eğlenceli ve ilginç hale getirebilir. Daha ileri seviyedeki öğrenciler için ise, öğrenciyi sese odaklanmaya zorlayan ve elinden geldiğince cevap vermeye teşvik eden bir araçtır.

- Sınıf ortamında bilgisayarların bulunmadığı durumlarda, benzer alıştırmalar ev ödevi olarak verilebilir. Eğer öğretmen öğrencilerin ödevlerini yaptıklarından emin olmak ve kontrol etmek isterse, ekran alıntılarını alınıp öğretmene e-posta ile gönderilebilir.

Yapay zekâ alt yapısını kullanan sohbet robotlarının yabancı dil öğrenimi ve öğretimi süreçlerinde üstlenebileceği rollerden birkaçı aşağıdaki tabloda özetlenip bir araya getirilmiştir.

Grafik 1

156

Yapay Zekâ Botlarının Dil Eğitiminde Kullanım Alanları Grafiği (Tekin, 2023: 138)

Söz konusu robotların özellikle kalabalık sınıf ortamlarında öğrenciye özgü dönütlerin verilmesinin mümkün olmadığı durumlarda öğretmen asistanı görevinde kullanılabilmesi ve öğrenciler tarafından birer öğrenme destekçisi olarak işe koşulması uygun olacaktır. Aynı zamanda üretimsel dil becerilerini sergileme konusunda kaygı yaşayan öğrenciler için hem motive edici hem de kaygıyı azaltıcı bir yönü olduğu düşünülen sohbet robotlarının kullanımının ilk aşamada mutlaka öğretmen denetiminde gerçekleşmesi önerilir. Nitekim öğretmenin bir öğrenme koçluğu görevi de olduğunu ve öğrencinin kullanmakta olduğu her türlü öğrenme aracının etki gücü konusunda yönlendirici rol üstlenmesi gerektiğini unutmamak gerekir (bkz. Doğan, 2023).

Tablodan da anlaşılacağı üzere ders tasarımından, çalışma programı tasarımına, çalışma eşlikçisi bir sanal arkadaş görevinden motive edici bir enstrümana kadar uzanan farklı görevlerde kullanılabilen yapay zekâ temelli sohbet robotları öğrenci dostu sistemler arasında yerini almış durumdadır. Özellikle üstlendiği öğretmen rolü ile öğrencilere bir takım dil öğrenme stratejileri tanıtan ve bu konuda taktikler verebilen sohbet robotları üretici, değerlendirici, dönüştürücü ve konuşma eşlikçisi rolleriyle üretici dil becerilerinin desteklenmesi konusunda öğrencilerin en büyük yardımcısı olma yolunda ilerlemektedir.

Sonuç

İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında yabancı dil öğrenme – öğretme alanında eğitim teknolojilerinin öğretmenlere ve öğrencilere sunduğu yenilikleri bir akademik çalışmada bir araya getirmek mümkün değildir. Fakat ulaşılabilirlik, ücretsiz kullanım, öğrenci dostu olma, pratik kullanım özellikleri, ihtiyaca göre program tasarımına sahip olma vb. özelliklere sahip olup sınıf içi ve dışı dil öğrenme süreçlerinde en çok tercih edilen birtakım araçları aynı çalışmada bir araya getirip bunlara dair somut kullanım önerilerinden bazılarını ifade edebilmek mümkün olabilmektedir.

Bu çalışmada da sesli kitaplar, podcastlar, dijital sözlükler, dil öğrenim platformları, web siteleri ve web uygulamaları ile yapay zekâ sohbet robotları gibi dil öğrenme süreçlerinde öğreten ve öğrenenlerin dil öğrenmelerini en iyi şekilde desteklediği düşünülen araçlara dair somut kullanım önerileri sunulmuştur. Her ne kadar bu araçların her biri üzerine yazılmış birçok akademik çalışma olsa da çalışmanın araştırma sorunsalı başlığı altında değinildiği gibi çalışmaların geneli kullanıcı görüşlerine dair verilerden oluşmaktadır. Birçok medya aracını bir arada ele alıp her biri için gerçekçi kullanım önerisi sunan akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebepten yola çıkarak ele alınan bu medya araçlarının ortak özellikleri arasında şu noktalar sayılabilir:

- Yabancı dil öğrenmede öğrenen özelliğini teşvik ederek öğrenmeyi öğrenme süreçlerine katkıda bulunma,
- Öğretmenlerin materyal hazırlama sorununun çözümünde etkili birer yol gösterici olma,
- Yabancı dil ders ortamlarının çeşitlenmesi, eğlenceli hale gelmesi ve aktif hale getirilmesine katkıda bulunma,
- Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunma,
- Yabancı dilde üretimsel boyutta harekete geçmede kaygı yaşayan öğrenenleri güdüleme özelliğini içinde barındırma,
- Dil öğrenme süreçlerinde farklı bakış açılarının da olduğunu göstererek öğrenme aktivitelerine yeni bir boyut kazandırma,

- Zmandan ve mekândan bağımsız kullanılabilirlik özelliklerinden dolayı esnek öğrenme ortamını oluşturmaya yardımcı olma,
- Pratik kullanım şekli dolayısıyla dil öğrenmeyi teşvik etme,
- Farklı duylara hitap eden veriler sundukları için öğrenmenin pasif öğrenme yöntemlerine göre daha kalıcı bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunma,
- Öğretmenler tarafından yönlendirmeli bir şekilde kullanıldıklarında öğrenci yetkinliklerinin medya pedagojisi bağlamında geliştirilmesine doğrudan katkı sunma.

Bu çalışmada ele alınan araçların ve benzerlerinin sürekli olarak dersin odak noktasında bulunması mümkün olmamakla beraber, dil öğrenme serüveninde öğrenciye ve öğretmene etkili birer eşlikçi oldukları da aşıkardır. Bunların kullanım yeri ve zamanının öğretmen – öğrenci iş birliği ile ihtiyaca binaen belirlenmesi önemli bir noktadır. Özellikle akıllı tahta teknolojisi ile donatılmış dersliklerde ve bilgisayar laboratuvarlarında işlenen dil derslerinde etkili şekilde kullanılabileceği düşünülen ve yukarıda ele alınan medya araçlarına dair dile getirilen düşüncelerin ilgililerce dikkate alınacağı ve bu bağlamda dil öğrenme süreçlerinin farklı bakış açıları ile şekillenerek söz konusu araçların geliştirileceği umulmaktadır.

Kaynaklar

- Akkaya, N., & Şengül, L. (2023). Sohbet Robotları (Chatbots) ve Yabancı Dil Eğitimi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(58), 2988-2999.
- Álvarez Valencia, J. A. (2016) Language views on social networking sites for language learning: the case of Busuu, *Computer Assisted Language Learning*, 29(5), 853-867, DOI: 10.1080/09588221.2015.1069361
- Babacan, G. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde podcast kullanımı. *Turkish Studies*, 10(3), 1153-1170. doi:http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7837
- Çelik, A. (2012). *Yabancı Dil Öğreniminde Karekod Destekli Mobil Öğrenme Ortamının Aktif Sözcük Öğrenimine Etkisi ve Öğrenci Görüşleri: Mobil Sözlük Örneği*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çetindağ, S., & Arslan, M. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Mobil Dil Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Becerilerinin Gelişimine Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri. *International Academic Social Resources Journal*, 6(29), 1314-1320.
- Doğan, M. (2023). *Hybrides Sprachlerncoaching*. Çanakkale: Paradigma.
- Dündar, Ş. N., & Kara, M. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Dijital Platformların Kullanılmasına Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 8(24), 557-579.
- Erim, E., & Bıyık, Ş. S. (2021). Zum Stellenwert der mobilen Applikationen für Deutsch als Fremdsprache – dargestellt an mobilen App-Beispielen „Anton“ und „Fun Easy Learn“. *Dialog*, 2, 730-759.
- Fryer, L., & Carpenter, R. (2006). Emerging technologies bots as language learning tools. *Language Learning & Technology*, 10(3), 8-14.
- Göçerler, H., & Asutay, H. (2016). Yazınsal bir ürün olarak sesli kitapların okuma derslerindeki etkililiği ve kullanılabilirliği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 151-167.
- Haghani, N., & Sohrabi, P. (2007). Reale und virtuelle Einsatzmöglichkeiten der audiovisuellen Methode im Fremdsprachenunterricht. *Pazhuhesh-e Zabanha-ye Khareji* (40).

- Heinze, O. (2003). *Methoden des Fremdsprachenunterrichts: Die audio-visuelle Methode*. Münih: Grin Verlag.
- Jazbec, S., & Kacjan, B. (2016). Online-Wörterbücher als potenzielles Hilfsmittel beim Sprichwortlernen am Beispiel DaF. *Porta Linguarum*, 6, 135-148.
- Kartal, E. (2005, 4(4)). Bilişim iletişim teknolojileri ve dil öğretim endüstrisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, s. 82-87.
- Kétyi, A. (2015). *Practical evaluation of a mobile language learning tool in higher education*. In: F. Helm, L. Bradley, M. Guarda & S. Thouéсны (Eds), *Critical CALL Proceedings of the 2015 EUROCALL Conference*, Padova, Italy (pp. 306-311). Dublin: Ireland: Research-publishing.net.
- Kuruca, Y., Üstüner, M., & Şimşek, I. (2022). Dijital pazarlamada yapay zekâ kullanımı: sohbet robotu (chatbot). *Medya ve Kültür*, 2(1), 88-113.
- Kuşaksız, B., Yeşilbaş, C., Tunal, D., & Kayalar, S. (T.y.). Chatbot. Chatbotiab912018131741.pdf (iabtr.org)
- Kuşçu, E. (2019). Yabancı dil Fransızca öğretiminde mobil destekli uygulamalar: Duolingo ve Memrise örnekleri. *International Journal of Language Academy*, 7(4), 304-318.
- Maden, A. (2020). Elektronik sözlük kullanımının sözlük kullanmaya yönelik tutuma etkisi: 5. Sınıf örneği. *International Journal of Education Science and Technology*, 6(1), 22-35.
- Malerba, M. L. (2015). *Learners' behaviours and autonomy in LiveMocha and busuu online communities*. Paper presented at the EDEN 2015 Annual Conference, Barcelona, Spain.
- Oliveira, M. M., Sporn, Z., Kliemann, L., Borschke, A., & Meyering, M. (2025, 01 01). *Pressematerial*. Babbel: https://de.babbel.com/presse/de-de/downloads/studies_research adresinden alındı
- Rosell-Aguilar, F. (2018). Autonomous language learning through a mobile application: a user evaluation of the busuu app, *Computer Assisted Language Learning*, 31(8), 854-881, DOI: 10.1080/09588221.2018.1456465
- Shibata, N. (2020). The usefulness of Busuu online courses for foreign language learning. *Computer-Assisted Language Learning Electronic Journal*, 21(2), 197-203.
- Şendağ, S., Gedik, N., Caner, M., & Toker, S. (2017). Mobil-yoğun-podcast dinlemenin ingilizce öğretmen adaylarının dinleme, konuşma ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 94-122.
- Tahir, D. (2019). Podcast dosyalarının almanca dersinde dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik kullanımı. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 15-36.
- Tekin, Ö. (2023). ChatGPT im Unterricht Deutsch als Fremdsprache, *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 5, 35-163. Doi: 10.55143/alkad.1390420
- Teske, K. (2017). Duolingo. *Calico Journal (Online)*, 34(3), 393-401. <https://www.jstor.org/stable/90014704> adresinden alındı
- Travkina, E. (2007). Zur Arbeit mit dem Hörbuch im Phonetik-Unterricht. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 12(1), 1-15.
- Türel, Y. K., & Davudova, E. (2019). Using mobile applications in foreign language learning. 9. *International Research Conference on Education, Language and Literature* (s. 101-105). Tbilisi/ Georgia: IRCELT.
- Türker, M. S. (2019). Sesli kitapların yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin okumaya yönelik tutumları üzerindeki etkisi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 263-286.

- Winans, M. D. (2020). Busuu: A social network application to learn languages. *Calico Journal (Online)*, 30(1), 117-126.
- Yorgancı, O. K. (2021). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Podcast (Sesli Yayın) Kullanımının Üretici Dil Becerilerine Etkisi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Doktora Programı, Doktora Tezi, İstanbul.